

Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt

Boukje Janssen en Martijn Souren

Eind 2007 is het aantal personen met een betaalde baan voor twaalf uur of meer per week gestegen tot 7,3 miljoen. Daarmee is de werkgelegenheid op het hoogste punt sinds tien jaar. De toename komt vrijwel geheel voor rekening voor het aantal personen met een deeltijdbaan. Vooral bij vrouwen steeg het aantal deeltijders fors, terwijl het aantal mannen en vrouwen met een een voltijdbaan min of meer gelijk bleef. Ook onder 55-plussers deed zich een sterke stijging van de arbeidsdeelname voor. Hun brutoparticipatie kwam in 2007 voor het eerst hoger uit dan bij jongeren van 15 tot 25 jaar.

Veel jongeren werken vooral in de zomermaanden. De werkgelegenheid onder jongeren is in deze tijd dan ook structureel hoger dan in andere maanden. Hetzelfde geldt voor werknemers met een flexibel dienstverband. Dit heeft te maken met seizoensarbeid.

Sinds 2005 is de werkloosheid aan het dalen. Deze afname deed zich voor in alle leeftijdscategorieën. Omdat zich steeds meer 55 tot 65-jarigen op de arbeidsmarkt aanbieden, daalde de werkloosheid bij deze groep echter veel minder dan bij de andere leeftijdsgroepen. De laatste drie jaren waren zij daardoor vaker werkloos dan de 25 tot 55-jarigen.

Ondanks een forse afname van de werkloosheid onder jongeren en niet-westerse allochtonen, is deze nog steeds betrekkelijk hoog.

1. Inleiding

In dit artikel wordt een overzicht gegeven van de ontwikkelingen in de omvang en samenstelling van de werkzame en werkloze beroepsbevolking in de periode 1996–2007. Daarbij wordt speciaal aandacht besteed aan vrouwen en ouderen van 55 tot 65 jaar. Het is namelijk bij hen dat zich in deze periode de voornaamste ontwikkelingen in de arbeidsdeelname voordeden. Daarnaast komt ook de situatie bij jongeren uitgebreid aan bod. Ook wordt ingegaan op enkele kenmerken van de arbeidsmarkt zoals de arbeidsduur en de arbeidsrelatie.

De omvang van de werkzame beroepsbevolking wordt door het CBS gebruikt als één van de indicatoren voor het bepalen van ontwikkelingen in de werkgelegenheid in Nederland. Andere indicatoren zijn bijvoorbeeld het aantal banen van werknemers en het aantal vacatures in Nederland. Daarnaast is ook de omvang en samenstelling van de werkloze beroepsbevolking een belangrijke indicator voor conjuncturele ontwikkelingen.

Voor een aantal grafieken in deze bijdrage geldt dat ze nog niet eerder zijn gepresenteerd. Een nieuwe schattingsmethode voor de Enquête Beroepsbevolking (EBB), waar de cijfers uit dit artikel uit afkomstig zijn, maakt deze nieuwe invalshoeken mogelijk. Een uitgebreide uitleg over deze schattingsmethode staat in de Technische toelichting bij dit artikel.

2. Ontwikkeling werkzame beroepsbevolking

2.1 Stijging werkgelegenheid vooral door vrouwen in deeltijdbanen

In 2007 is de werkzame beroepsbevolking met 185 duizend personen gestegen. De werkgelegenheid, uitgedrukt in het aantal personen, nam hiermee voor het tweede opeenvolgende jaar toe. Het aantal mensen met een betaalde baan van twaalf uur of meer per week kwam in 2007 gemiddeld uit op 7,3 miljoen, het hoogste cijfer in de laatste tien jaar.

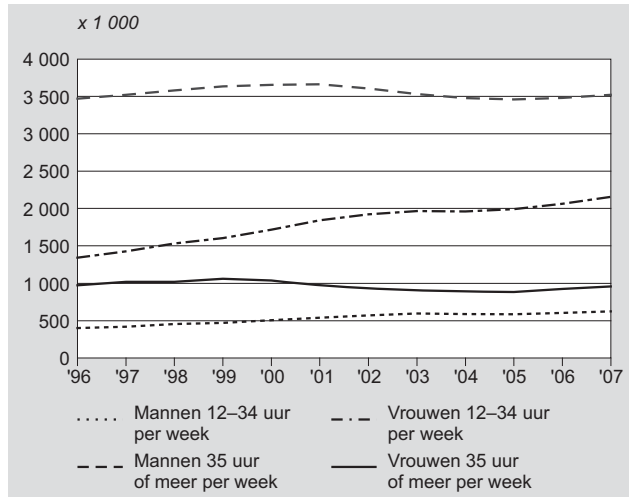
Deze stijging kan grotendeels worden toegeschreven aan de toename van het aantal werkende vrouwen. In 2007 telde de beroepsbevolking 125 duizend meer vrouwen dan in 2006. Daarvan ging het in driekwart van de gevallen om vrouwen met een deeltijdbaan (12–34 uur per week).

Wanneer de ontwikkeling van de werkgelegenheid over de laatste tien jaar wordt gezien, dan blijkt dat het aantal personen met een baan sinds 1997 met bijna 880 duizend personen is gestegen. Deze stijging komt geheel voor rekening van de toename van het aantal met een deeltijdbaan. Dit aantal nam met bijna 940 duizend toe, terwijl het aantal met een voltijdbaan (35 uur per week of meer) met ruim 60 duizend verminderde. De groei van het aantal deeltijdwerkers betreft vooral vrouwen – in ruim 730 duizend van de gevallen – maar ook bij mannen nam het aantal met een deeltijdbaan met 207 duizend toe.

In de afgelopen twee jaar heeft de stijging van het aantal vrouwen met een deeltijdbaan weer een extra impuls gekregen. Echter ook het aantal met een voltijdbaan steeg bij hen sterker dan bij mannen. Bij mannen nam zowel het aantal met een voltijdbaan als met een deeltijdbaan sinds 2005 licht toe.

Het feit dat de groei van de werkgelegenheid met name wordt veroorzaakt door vrouwen met deeltijdbanen, is erg belangrijk. De grote groei in de werkgelegenheid wordt hiermee wat genuanceerd. Als de werkgelegenheid vooral toeneemt doordat er meer mensen voltijds gaan werken, betekent dit natuurlijk meer werkgelegenheidsgroei dan wanneer juist meer mensen in deeltijd gaan werken.

1. Werkzame beroepsbevolking van 15 tot 65 jaar naar geslacht en arbeidsduur

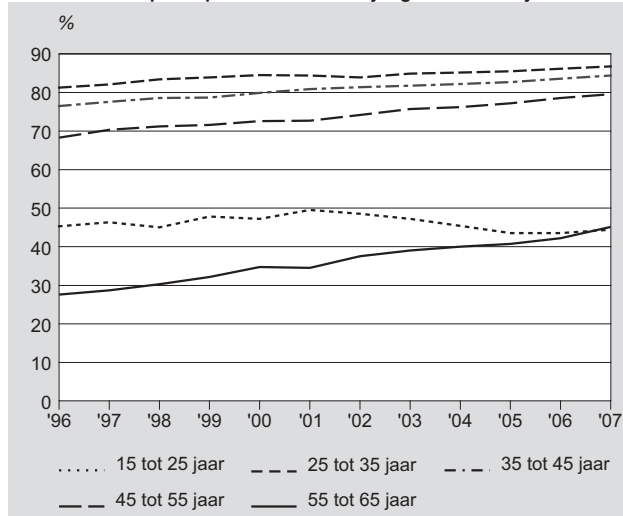
N.B. Tussen 2000 en 2001 is sprake van een trendbreuk in verband met een nieuwe schattingsmethode voor de Enquête Beroepsbevolking. Zie ook de Technische toelichting.

2.2 Ouderen participeren voor het eerst meer dan jongeren

De arbeidsdeelname van ouderen van 55 tot 65 jaar is de afgelopen tien jaar sterk gestegen. Met een brutoarbeidsparticipatie van 45 procent in 2007, participeren ze nu voor het eerst meer dan de jongeren van 15 tot 25 jaar op de arbeidsmarkt. Van hen maakte 44 procent in 2007 deel uit van de beroepsbevolking.

De stijgende arbeidsparticipatie van ouderen wordt veroorzaakt door een aantal ontwikkelingen. Ten eerste hebben we te maken met vergrijzing in Nederland. De zogenaamde babyboomers zijn nu rond de zestig jaar oud. Met name voor de vrouwelijke babyboomers geldt dat zij veel vaker actief zijn op de arbeidsmarkt dan de vrouwen van eerdere generaties. Maar ook onder oudere mannen nam de arbeidsdeelname toe. Dit heeft ook te maken met het feit dat de meeste VUT- en pensioenregelingen zijn

2. Brutoarbeidsparticipatie van 15 tot 65-jarigen naar leeftijdsklassen

N.B. Tussen 2000 en 2001 is sprake van een trendbreuk in verband met een nieuwe schattingsmethode voor de Enquête Beroepsbevolking. Zie ook de Technische toelichting.

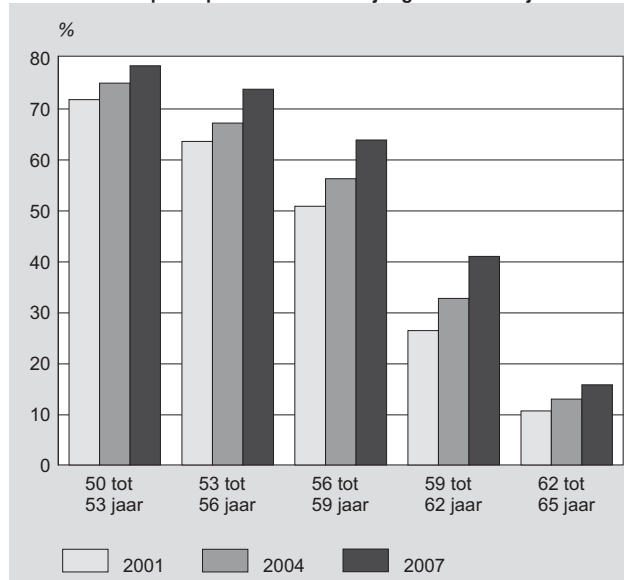
afgeschaft. Er zijn steeds minder werknemers die gebruik kunnen maken van zo'n regeling. Dit betreft voornamelijk mannen.

De arbeidsdeelname van jongeren schommelde de afgelopen tien jaar steeds tussen de 40 en 50 procent. Onder de 25 tot 55-jarigen is de arbeidsparticipatie sinds 1997 gestaag blijven stijgen. Ook zijn de onderlinge verschillen naar leeftijd steeds kleiner geworden. Voorheen was het altijd zo dat hoe ouder mensen werden, hoe minder ze actief waren op de arbeidsmarkt. De afgelopen jaren echter, is de arbeidsparticipatie van de 45 tot 55-jarigen iets harder gestegen dan die van de 25 tot 35-jarigen en de 35 tot 45-jarigen. Ook hier speelt vergrijzing en de groeiende arbeidsdeelname van vrouwen een rol.

2.3 Arbeidsdeelname stijgt het sterkst bij oudere vijftigers en jonge zestigers

De stijging van de brutoarbeidsparticipatie onder oudere werkenden vindt plaats bij alle vijftigplussers. De sterkste stijging doet zich voor bij de oudere vijftigers en de jonge zestigers. Daarbij is duidelijk sprake van een cohorteffect, waarbij diegenen die later zijn geboren nu vaak langer moeten doorwerken dan eerst, vanwege afgeschte prepensioenregelingen. Dit is vooral goed te zien bij de 59 tot 62-jarigen. Hun brutoparticipatie steeg tussen 2001 en 2007 gemiddeld met bijna 15 procent. Ook bij de 56 tot 59-jarigen is er sprake van een sterke toename: 13 procent. Onder de 62-64-jarigen wordt de stijging van de arbeidsparticipatie al snel minder sterk. Bedroeg deze bij de 62-jarigen nog ruim 7 procent, bij de 64-jarigen is deze groei al afgezwakt tot nog geen 3 procent.

3. Brutoarbeidsparticipatie van 50 tot 65-jarigen naar leeftijdsklassen

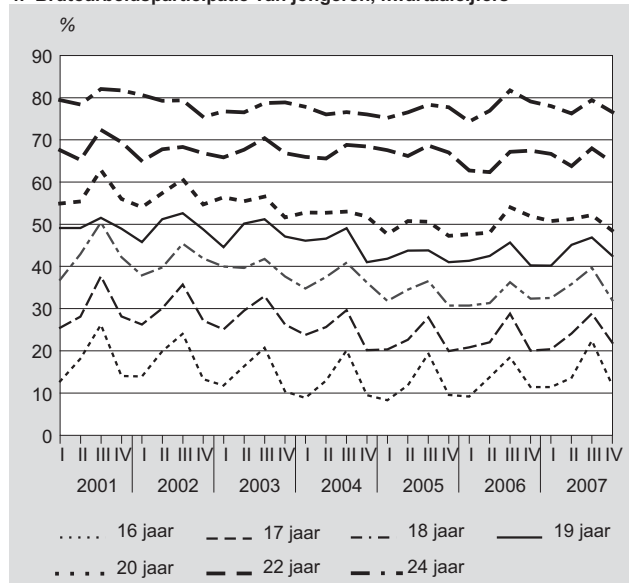
2.4 Seizoensinvloeden vooral bij tieners

Jongeren participeren over het algemeen minder vaak op de arbeidsmarkt. Dit komt omdat ze dikwijls nog op school zitten of studeren. In de zomer worden echter veel jonge-

ren wel actief op de arbeidsmarkt, waardoor het aantal jongeren dat deel uitmaakt van de beroepsbevolking in de zomermaanden altijd groter is dan in andere maanden. Dat komt tot uiting in de kwartaalcijfers van de arbeidsparticipatie, waarbij het derde kwartaal steeds een duidelijke piek laat zien.

Vooral jongeren onder de twintig werken relatief vaak in de zomer. Naarmate de jonger ouderen worden is er sprake van een steeds hogere arbeidsdeelname, terwijl de pieken in het derde kwartaal steeds verder uitvlakken. Onder 16-jarigen is het verschil tussen derde en vierde kwartaal meestal rond de 10 procentpunt, terwijl dat verschil bij de 18-jarigen met 5 procentpunt al veel minder is. Bij de jongeren vanaf 20 jaar is een seizoenspatroon al nauwelijks meer te ontdekken. Tegen deze tijd ronden veel jongeren hun opleiding af en treden toe tot de reguliere arbeidsmarkt. Het aandeel dat seizoensarbeid verricht wordt daardoor steeds kleiner.

4. Brutoarbeidsparticipatie van jongeren, kwartaalcijfers

2.5 Aantal werknemers met flexibele arbeidsrelatie stijgt, seizoenseffect blijft ongeveer gelijk

Bij de werknemers met een flexibele arbeidsrelatie is net als bij jongeren een duidelijke seizoensinvloed waarneembaar. In de zomermaanden zijn er structureel meer personen met een flexibel arbeidscontract. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door vakantiebanen die veelal door jongeren opgevuld worden. In de afgelopen jaren ligt het aantal werknemers met een flexibele arbeidsrelatie in het derde kwartaal van het jaar steeds hoger dan het jaargemiddelde.

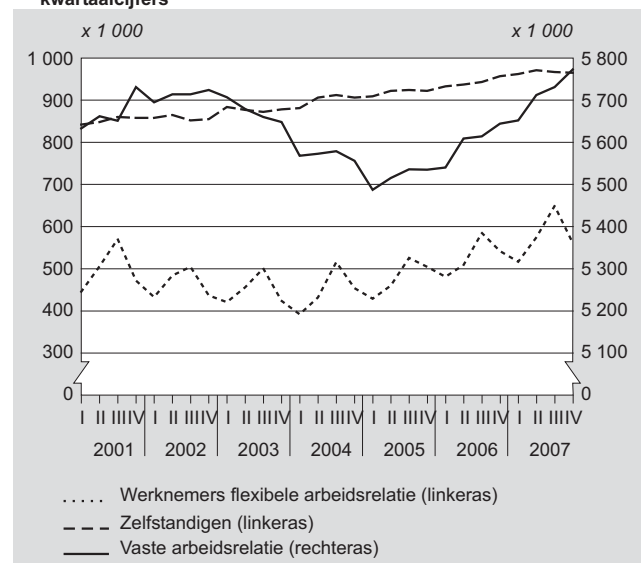
Vanaf 2005 is het aantal werknemers met een flexibel arbeidscontract relatief sterk gestegen. Dit komt door de aantrekkelijke arbeidsmarkt, waarbij vaak in eerste instantie de toenemende vraag naar arbeid wordt opgevangen door het inzetten van werknemers met een flexibel contract. Dit kunnen oproepkrachten, invalkrachten of uitzendkrachten zijn, maar ook nieuwe werknemers die eerst een tijdelijk contract krijgen aangeboden. In 2007 was de

groei van het aantal werknemers met flexibel arbeidscontract nog steeds relatief sterk. Hun aantal nam in het laatste kwartaal van 2007 met 3,5 procentpunt toe ten opzichte van het laatste kwartaal van 2006.

Ook het aantal werknemers met een vaste arbeidsrelatie en het aantal zelfstandigen is de laatste drie jaren blijven stijgen. Het aantal met een vaste arbeidsrelatie nam in het laatste kwartaal van 2007 toe met 2,3 procentpunt, terwijl het aantal zelfstandigen met 0,8 procent steeg ten opzichte van het laatste kwartaal van 2006.

Eind 2007 had 79 procent van de werkzame beroepsbevolking een vast contract, terwijl bijna 8 procent een flexibel arbeidscontract had. De rest was werkzaam als zelfstandige.

5. Werkzame beroepsbevolking van 15 tot 65 jaar naar arbeidsrelatie, kwartaalcijfers

3. Ontwikkeling werkloze beroepsbevolking

3.1 Werkloosheid onder mannen daalt sterker dan onder vrouwen

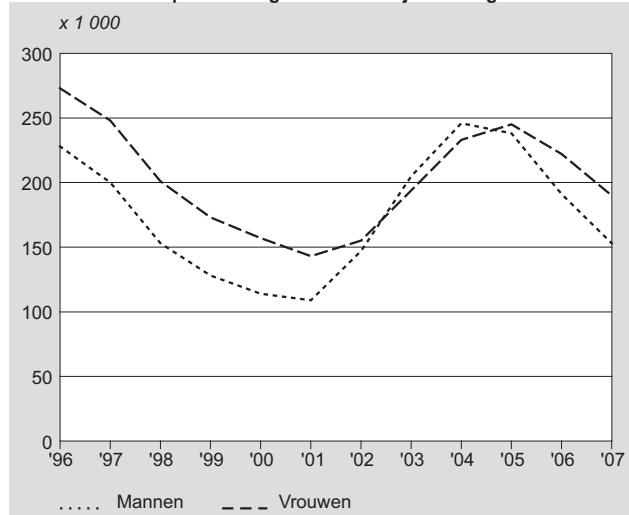
De werkloze beroepsbevolking is een belangrijke indicator voor conjuncturele ontwikkelingen. In 2007 bestond de werkloze beroepsbevolking uit 344 duizend personen: 190 duizend vrouwen en 153 duizend mannen. In totaal waren dat 69 duizend werklozen minder dan in 2006. Dat komt neer op een daling van ruim 16 procent.

Over een lange periode bezien, beweegt het aantal werklozen van een hoogtepunt in de jaren negentig naar een uiterst laag werkloosheidsniveau in 2001, toen het Nederland in economisch opzicht voor de wind ging. Daarbij daalde de werkloosheid zowel onder mannen als onder vrouwen. Wel bleef de werkloosheid, zoals al jaren gebruikelijk was, onder vrouwen structureel hoger dan onder mannen. Toen in 2001 en 2002 de werkloosheid weer begon te stijgen, werd dat verschil kleiner. In 2003 en 2004 waren er zelfs minder vrouwen werkloos dan mannen.

Vanaf 2005 is de werkloosheid onder vrouwen echter weer groter dan bij mannen. Dit komt omdat de recente daling van de werkloosheid bij mannen iets eerder inzette dan bij vrouwen, waarbij er bovendien ook nog eens sprake is van een sterkere afname.

Deze omslag in de werkloosheidscijfers volgt de conjunctuur. Sinds 2005 ging het weer beter met de Nederlandse economie. Het aantal werklozen onder mannen volgt de conjunctuur daarmee duidelijker dan dat onder vrouwen. Een mogelijke verklaring is dat mannen vaker dan vrouwen werken in de conjunctuurgevoelige ICT-sector, de sector techniek en het commerciële bedrijfsleven. In die sectoren is het aantal banen vanaf 2001 gedaald en vanaf 2005 weer toegenomen, evenwijdig aan de conjunctuur. Vrouwen zijn daarentegen oververtegenwoordigd bij minder conjunctuurgevoelige sectoren, zoals de overheid, het onderwijs en de zorg (De Vries 2006).

6. Werkloze beroepsbevolking van 15 tot 65 jaar naar geslacht

N.B. Tussen 2000 en 2001 is sprake van een trendbreuk in verband met een nieuwe schattingsmethode voor de Enquête Beroepsbevolking. Zie ook de Technische toelichting.

3.2 Jongeren relatief vaak werkloos sinds 2001, ouderen sinds 2005

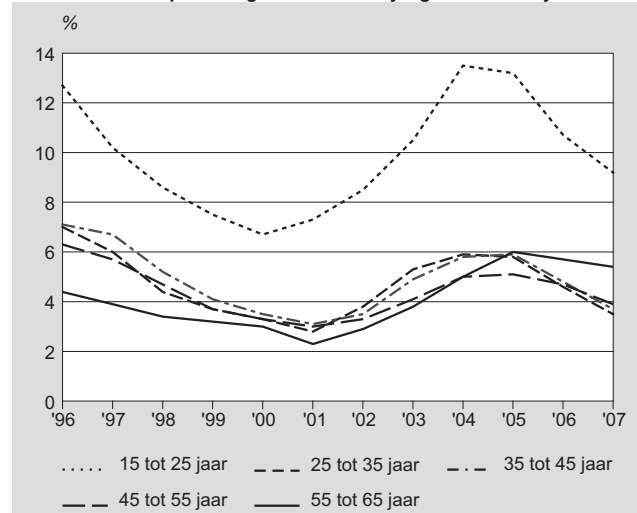
Traditioneel zijn jongeren van 15 tot 25 vaker werkloos dan mensen van 25 jaar en ouder. Ook kent de werkloosheid bij jongeren een iets ander verloop. Wanneer de werkloosheid oploopt, zoals in de jaren 2002 tot en met 2005, nemen de verschillen in werkloosheidspercentages tussen de jongeren en de andere leeftijdsgroepen toe. Omgekeerd neemt de werkloosheid onder jongeren ook relatief snel af in goede tijden.

Tussen 1996 en 2001 daalde bij de 25 tot 55-jarigen het werkloosheidspercentage van gemiddeld bijna 7 procent in 1996 naar 3 procent in 2001. Bij de 55 tot 65-jarigen was de daling duidelijk minder, terwijl bij de jongeren juist een sterkere daling van de werkloosheid plaatsvond. Bij hen liep de werkloosheid echter ook eerder op, namelijk vanaf 2001. Daarna steeg de werkloosheid onder jongeren tot 2005 steeds sterker, waardoor het verschil met de andere leeftijdsgroepen groter werd. Ondanks de daling van de

werkloosheid onder jongeren in 2005 en vooral in 2006 en 2007, was deze ook in deze jaren nog steeds betrekkelijk hoog.

Daarnaast zijn er steeds meer 55-plussers die zich aanbieden op de arbeidsmarkt, maar niet direct een baan vinden. Hierdoor kent deze groep sinds 2005 van de 25-plussers het hoogste werkloosheidspercentage. Bij 55 tot 65-jarigen daalt de werkloosheid ook maar licht vanaf 2006, terwijl deze bij de overige leeftijdsgroepen dan alweer sterk afneemt.

7. Werkloosheidspercentage van 15 tot 65-jarigen naar leeftijdsklassen

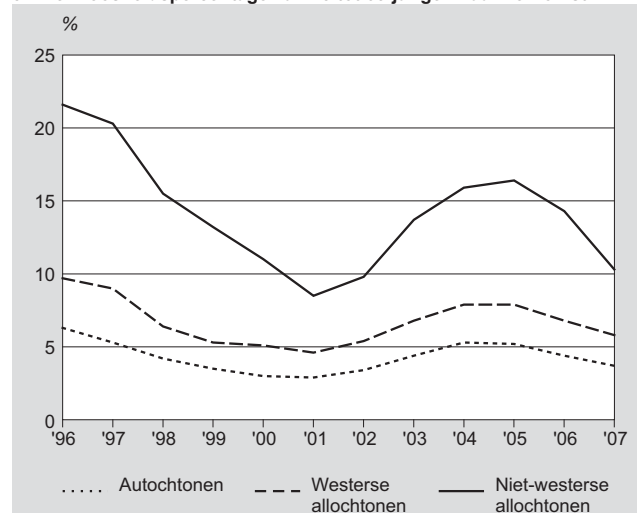

N.B. Tussen 2000 en 2001 is sprake van een trendbreuk in verband met een nieuwe schattingsmethode voor de Enquête Beroepsbevolking. Zie ook de Technische toelichting.

3.3 Daling en stijging werkloosheidspercentage onder allochtonen het sterkst

In 2007 daalde de werkloosheid, net als in 2006, procentueel gezien, het sterkst onder de niet-westerse allochtonen. Ook eind jaren negentig nam de werkloosheid bij

8. Werkloosheidspercentage van 15 tot 65-jarigen naar herkomst

N.B. Tussen 2000 en 2001 is sprake van een trendbreuk in verband met een nieuwe schattingsmethode voor de Enquête Beroepsbevolking. Zie ook de Technische toelichting.

hen fors af. In 2001 werd zelfs een werkloosheidspercentage van 8,5 procent bereikt. Vanaf 2002 tot en met 2005 toen de werkloosheid weer steeg, nam het werkloosheidspercentage onder de niet-westerse allochtonen ook weer het sterkst toe.

Met 10,3 procent lag de werkloosheid onder niet-westerse allochtonen in 2007 net iets hoger dan in 2002, toen de werkloosheid voor het eerst na jaren van daling weer was toegenomen. Datzelfde geldt ook voor de autochtonen en de westerse allochtonen, al was de werkloosheid bij deze groepen met respectievelijk 3,7 en 5,8 procent in 2007 wel veel lager. Autochtonen en westerse allochtonen kennen ongeveer dezelfde trend in werkloosheid, waarbij die van de westerse allochtonen meestal iets meer dan 2 procentpunten hoger ligt dan bij autochtonen.

3.4 Helpt werkloze beroepsbevolking ook ingeschreven bij het CWI

Ongeveer de helft van de werkloze beroepsbevolking staat ook ingeschreven bij het CWI als niet-werkende werkzoekende. In eerder onderzoek is de relatie tussen de werklozen en de niet-werkende werkzoekende volgens het CWI al uitvoerig beschreven (Van den Elshout, Jacobi en Van der Valk 2007; De Vries, Lucassen, Van der Valk, en Boumon 2003). Hieruit blijkt onder andere dat de werkloze beroepsbevolking relatief meer jongeren en vrouwen bevat

dan de registraties van het CWI. Van de werkloze jongeren bijvoorbeeld, staat slechts eenvierde ook ingeschreven bij het CWI.

De verhouding tussen het totale aantal werklozen en het gedeelte daarvan dat ook bij het CWI is ingeschreven, is vrij constant gebleven over de afgelopen jaren. Ten tijde van een toenemende werkloosheid, groeit dus ook het aantal werklozen dat eveneens staat ingeschreven bij het CWI als werkende werkzoekende. Het aantal werklozen dat niet staat ingeschreven bij het CWI is qua omvang juist veel constanter door de jaren heen. Hierdoor overtreft ten tijde van een hoog werkloosheidsniveau het aantal werklozen dat wel staat ingeschreven, het aantal werklozen dat niet staat ingeschreven. Bij een lage werkloosheid is dat juist omgekeerd.

Technische toelichting

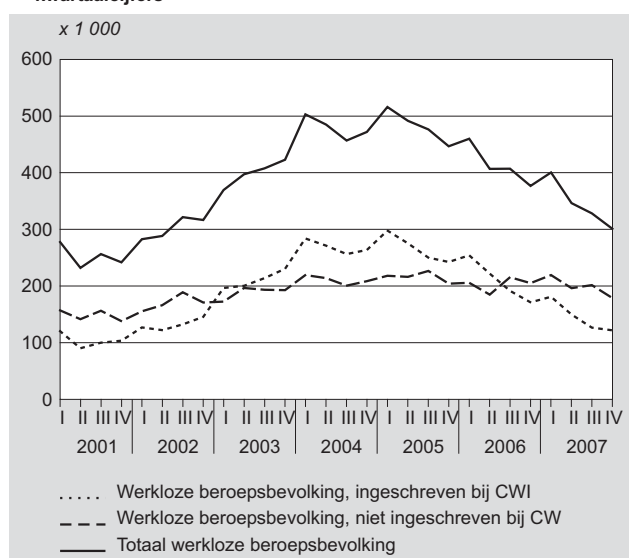
Roterend paneldesign voor de EBB

Sinds het vierde kwartaal van 1999 is de Enquête Beroepsbevolking (EBB) een zogenaamd roterend paneldesign. De respondenten worden éénmaal thuis bezocht door een interviewer van het CBS (Computer Assisted Personal Interviewing, CAPI). Daarna worden ze nog viermaal telefonisch herbenaderd (Computer Assisted Telephone Interviewing, CATI). In het vierde kwartaal van 1999 is de eerste groep respondenten binnen het nieuwe design benaderd voor hun eerste CAPI peiling. In 2000 is vervolgens het panel langzaam volgestroomd. Het jaar 2001 was het eerste jaar waarin het roterende paneldesign volledig operationeel was. Alle peilingen waren toen gevuld.

Tot nu toe werden gegevens op basis van het nieuwe design gepubliceerd in het maandelijkse persbericht over de werkloosheid. Daarbij zorgde een schattingsmethode op tabelniveau ervoor dat de gegevens uit de verschillende peilingen samen konden worden gebruikt. Ook werden gegevens verstrekt aan Eurostat in de vorm van kwartaalbestanden.

Om structureel alle EBB cijfers te kunnen publiceren, zonder voor elke tabel een aparte schatter te gebruiken, is een geheel nieuwe schattings- of weegmethode ontwikkeld. Deze nieuwe schattingsmethode maakt het mogelijk om de

9. Werkloze beroepsbevolking van 15 tot 65 jaar naar inschrijving CWI, kwartaalcijfers

Schema 1
Roterend paneldesign Enquête Beroepsbevolking

			Periode															
			1999					2000					2001		2002 etc			
			Kw4					Kw1	Kw2	Kw3	Kw4	Kw1	Kw2	Kw3	Kw4	Kw1	Kw2	Kw3
Peiling	1	F2F	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M			
	2	Tel	x	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l			
	3	Tel	x	x	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k			
	4	Tel	x	x	x	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j			
	5	Tel	x	x	x	x	a	b	c	d	e	f	g	h	i			

gegevens uit de verschillende peilingen, verzameld met verschillende modes, samen te gebruiken.

Het roterende paneldesign levert op jaarbasis veel meer respondenten op dan het EBB design van vóór 1999. De totale steekproefmassa waarop de jaarcijfers gebaseerd worden, is daardoor veel groter. Dit zorgt voor meer nauwkeurigheid bij de schattingen van jaarcijfers. Daarnaast is het nu ook mogelijk om kwartaalcijfers te publiceren over ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Dit laatste was de oorspronkelijke reden om over te stappen op het nieuwe design. Kwartaalcijfers verschaffen namelijk meer inzicht in de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, door de meerdere meetmomenten waarnaar je kan kijken. In plaats van één jaarcijfer over bijvoorbeeld 2007 te vergelijken met één jaarcijfers over 2006, kunnen er nu voor zowel 2006 als 2007 vier meetmomenten worden weergegeven in een grafiek.

Nieuwe reeks vanaf 2001

Doordat het panel vanaf 2001 pas volledig operationeel was, kunnen er ook pas vanaf 2001 cijfers op basis van alle peilingen worden gemaakt. Cijfers over de periode 1996–2000 zijn gebaseerd op alleen één CAPI peiling en zijn daarom ook alleen beschikbaar op jaarbasis. In artikelen zoals deze, waarin cijfers over jaren vóór en na 2001 worden gepresenteerd, is sprake van een trendbreuk bij de overgang naar het jaar 2001. Er is immers sprake van een veranderde datasamenstelling.

De cijfers over de totale werkzame beroepsbevolking en de totale werkloze beroepsbevolking naar leeftijdsgroepen en geslacht zijn met de nieuwe schattingsmethode vergelijkbaar voor alle jaren¹⁾. Dit komt doordat hier in de schattingsmethode rekening mee is gehouden. Jaarcijfers op basis van alleen de eerste peiling en jaarcijfers op basis van alle peilingen, leveren dezelfde totalen op. Bij verdere onderverdelingen naar achtergrondkenmerken ontstaan er wel kleine verschillen, die de trendbreuk tussen 2000 en 2001 veroorzaken. In de trends van de werkgelegenheid spelen deze verschillen nauwelijks een rol.

In reeksen over ontwikkelingen van het opleidingsniveau, moet rekening gehouden worden met een extra wijziging in de tijd. Voor het opleidingsniveau is de informatie in de telefonische vervolopeilingen pas vanaf 2003 volledig beschikbaar. Daarom is er voor de jaren 2001 en 2002 alleen gebruik gemaakt van de CAPI gegevens en pas vanaf 2003 van het volledige panel. Vanaf 2003 wordt in de schattingsmethode ook expliciet gebruik gemaakt van het panel: informatie die respondenten over hun opleidingsniveau hebben gegeven in het voorafgaande kwartaal, worden meegenomen in de schattingen van het daaropvolgende kwartaal.

Schatten met behulp van paneldata en registers

De nieuwe schattingsmethode die het CBS in 2008 heeft ingevoerd, maakt expliciet gebruik van het roterende paneldesign. Naast informatie over het opleidingsniveau, wordt ook informatie over de arbeidspositie uit de voorafgaande peiling meegenomen in de schattingen voor het nieuwe kwartaal. Daarnaast wordt de enquête-informatie opgehoogd naar de populatietotalen van heel Nederland om onder meer te kunnen corrigeren voor selectieve non-respons. Bij deze ophoging naar populatietotalen worden een aantal demografische stratificaties toegepast, namelijk geslacht, leeftijd, regio, herkomst en adrestype. Voor adrestype en herkomst is daarbij gebruik gemaakt van informatie uit de gemeentelijke basis administratie (GBA).

Het gebruik van registers bij de ophoging kan de schattingen verbeteren. Naast het GBA worden daarom nog twee andere registers gebruikt. Om de werkgelegenheid beter te kunnen schatten, wordt er gebruik gemaakt van gegevens over het inkomen. Daarbij wordt ook het gegeven of het inkomen voornamelijk door loon of voornamelijk door een uitkering verkregen is, meegenomen. Voor de verbetering van de werkloosheidscijfers wordt ten slotte opgehoogd naar het aantal inschrijvingen bij het CWI. De inschrijvingen worden daarbij uitgeplitst naar de duur van de inschrijving en de regio.

Bij het ontwikkelen van de nieuwe schattingsmethode, zijn ook een aantal verbeteringen doorgevoerd die niet noodzakelijk waren in het kader van het nieuwe design. Zo werd er voorheen opgehoogd naar leeftijdsklassen. De enige uitzondering hierop waren de 15–24-jarigen, voor hen werd naar losse leeftijdsjaren opgehoogd. Door op te hogen naar losse leeftijdsjaren kan er output worden gemaakt voor deze leeftijdsjaren. Bij jongeren is dat belangrijk om bijvoorbeeld de overgang van school naar werk goed in beeld te kunnen brengen. De ophoging naar losse leeftijdsjaren is voor de jongeren uitgebreid (tot en met 30 jaar). Ook voor de ouderen van 50 tot 65 jaar worden nu losse leeftijdsjaren onderscheiden. Door deze uitsplitsing van losse leeftijden bij ouderen wordt de uitstroom uit het arbeidsproces beter in kaart gebracht.

Door in de nieuwe weegmethode gebruik te maken van informatie over het dienstverband uit het voorafgaande kwartaal zijn de cijfers over de invloed van bijvoorbeeld seizoensarbeid op het aantal werknemers met een flexibele arbeidsrelatie, verbeterd. De cijfers over de overlap tussen het aantal ingeschrevenen bij het CWI met de werkloze of werkzame beroepsbevolking zijn verbeterd door het gebruik van informatie over het aantal CWI inschrijvingen.

Begrippen

Arbeidsduur

Het aantal uren dat een persoon in een normale of gemiddelde werkweek werkt.

¹⁾ Bij de overgang van 2000 op 2001 is de totale werkzame beroepsbevolking licht naar beneden bijgesteld.

Beroepsbevolking Definitie CCS1991

Volgens deze definitie worden tot de beroepsbevolking gerekend:

- personen die ten minste twaalf uur per week werken, of
- personen die werk hebben aanvaard waardoor ze ten minste twaalf uur per week gaan werken, of
- personen die verklaren ten minste twaalf uur per week te willen werken, daarvoor beschikbaar zijn en activiteiten ontplooiën om werk voor ten minste twaalf uur per week te vinden.

Van de beroepsbevolking worden personen die ten minste twaalf uur per week werken tot de werkzame beroepsbevolking gerekend en degenen die niet of minder dan twaalf uur per week werken tot de werkloze beroepsbevolking.

Beschikbaar (definitie beroepsbevolking 1991)

Beschikbaar zijn alle personen die binnen twee weken in een nieuwe werkkring kunnen beginnen of die binnen drie maanden kunnen beginnen omdat een termijn van twee weken niet haalbaar is wegens een opzegtermijn van de huidige werkkring (als men werk heeft van minder dan twaalf uur), het afronden van vrijwilligerswerk, het moeten regelen van kinderopvang of wegens vakantie of ziekte.

Leeftijd

Bij de indeling naar leeftijd is uitgegaan van de leeftijd op de enquêtedatum.

Niet-werkend werkzoekend

Een persoon die geen werk heeft (of werk voor minder dan 12 uur per week) en die staat ingeschreven bij het CWI als werkzoekende.

Participatie

Brutoparticipatie: beroepsbevolking in procenten van de bevolking.

Nettoparticipatie: werkzame beroepsbevolking in procenten van de bevolking.

Positie in de werkkring

Bij positie in de werkkring worden werknemers en zelfstandigen onderscheiden.

Werknemers worden onderscheiden in:

- werknemers met een vaste arbeidsrelatie: het arbeidscontract is niet van beperkte duur én de werknemer is voor een vast overeengekomen aantal uren in dienst;

- werknemers met een flexibele arbeidsrelatie: het arbeidscontract is van beperkte duur en/of de werknemer is niet voor een vast overeengekomen aantal uren in dienst.

Een arbeidscontract van beperkte duur is een contract van korter dan één jaar zonder toezegging van aanstelling in vaste dienst. Werknemers met een flexibele arbeidsrelatie worden verder onderscheiden naar de aard van het arbeidscontract:

- uitzendkrachten;
- oproepkrachten;
- invalkrachten;
- overig.

Zelfstandigen worden onderscheiden in:

- zelfstandige, eigen bedrijf: personen die werkzaam zijn in eigen bedrijf of praktijk;
- zelfstandige, meewerkende: personen die werkzaam zijn in bedrijf of de praktijk van hun partner of ouders;
- overige zelfstandige: personen die niet werknemer zijn en niet werkzaam zijn in eigen bedrijf of praktijk of bedrijf van hun partner/ouders. Tot deze categorie behoren onder meer freelancers.

Werkloosheidspercentage

De werkloze beroepsbevolking in procenten van de beroepsbevolking.

Zoekactiviteiten (definitie beroepsbevolking 1991)

Van het ontplooiën van activiteiten om werk te vinden is sprake als betrokkene verklaart de afgelopen vier weken iets te hebben gedaan om werk te vinden. Personen die het afgelopen half jaar iets hebben gedaan om werk te vinden maar in de afgelopen vier weken niet vanwege het wachten op de uitslag van een sollicitatieprocedure worden eveneens tot de personen gerekend die activiteiten hebben ontplooid om werk te vinden.

Literatuur

Elshout, B. van den, Jacobi, C. en Valk, J. van der (2007). Werklozen versus niet-werkende werkzoekenden; verschillen, overeenkomsten en gebruiksmogelijkheden. *Sociaal-economische trends*, 3/2007, 46–53.

Vries, S. de, Valk, J. van der, Lucassen, S. Bouman, A. (2003). Staan werklozen ingeschreven als niet-werkende werkzoekenden? *Sociaal-economische maandstatistiek*, 10/2003, 18–22.

Vries, R. de (2006). Langdurige werkloosheid in Nederland. *Sociaal-economische trends*, 4/2000, 19–24.